

Handläggare: Jerzy Slazak
Telefon: 08-508 28 974

Till
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2011-10- 25, p. 9

VATTENPROVTAGNING VID STOCKHOLMS STRANDBAD - RESULTAT FRÅN SOMMAREN 2011

Miljöförvaltningens redovisning

Förslag till beslut

- 1 Godkänna förvaltningens redovisning
- 2 Överlämna miljöförvaltningens redovisning till berörda stadsdelar, verksamhetsutövare och fastighetskontoret

Gunnar Söderholm

Pia Winbladh Högfors

Sammanfattning

Badvattenkvaliteten vid Stockholms 29 officiella strandbad och potentiella strandbad under sommaren 2011 visade en försämring i jämförelse med föregående år. Av 279 prover som har tagits under sommaren har 14 prover visat otjänligt resultat på 9 olika strandbad. Detta utgör 5 procent av alla tagna prover. Badvattenprover tas på uppdrag av stadsdelsförvaltningarna, idrottsförvaltningen och Djurgårdsförvaltningen. Trots att en del prover visade otjänligt resultat har förvaltningen inte behövt stänga något av baden.

Miljöförvaltningen är också tillsynsmyndighet för alla stadens strandbad. Tillsynen utövas genom att förvaltningen i samband med badvattenprovtagningen inspekterar badplatsen vid varje provtagningstillfälle, och bedömer resultaten av badvattenproverna. Utöver myndighetsrollen har förvaltningen också ett uppdrag att stå för mediakontakter och kontakter med allmänheten.

Från och med den 1 juli 2011 har Havs- och vattenmyndigheten (HaV) startat sin verksamhet och har ett samlat ansvar för havs- och vattenmiljöfrågorna. Den nya myndigheten tar över stora delar av Naturvårdsverkets arbete med hav och vatten, bland annat strandbadsfrågor.

Den 23 maj 2011 fattade Kommunfullmäktige beslut om ändring i Allmänna lokala ordningsföreskrifter för Stockholms kommun på grund av tillkomsten av nya strandbad. Ändringen avsåg paragrafer som rör sig om uppräknade av allmänna platser och hundförbud på officiella strandbad.

Sätrabadet har under årets badsäsong visat en viss förbättring av vattenkvaliteten med färre antal dåliga provresultat jämfört med tidigare år.

Under 2011 års badsäsong har inga farliga halter av potentiellt toxiska cyanobakterier, så kallad algblooming, uppmätts vid de besökta badplatserna.

Förvaltningen kommer före badsäsongen 2012 att ta fram förslag till utformning av skyltar som ska vara gemensamma för alla officiella strandbad.

På och invid de flesta av stränderna finns olika avloppslösningar som installerades för ett antal år sedan. Ansvarsförhållandena för fastigheter och anläggningar av den här typen där Stockholms stad står som fastighetsägare är mycket otydliga. Förvaltningen anser att ett förbättrat samarbete i form av dialog och utbyte av erfarenheter bör etableras med berörda förvaltningar och bolag för att eventuellt kunna utesluta avloppsanläggningarna vid stränderna som en möjlig föroreningskälla.

Bakgrund

Inom Stockholms kommun finns 29 officiella strandbadplatser längs Mälarens stränder, Saltsjön och i mindre insjöar. Ansvaret för skötsel och underhåll av dessa åligger den stadsdelsnämnd där badet är beläget förutom Ekhagen och Sköndalsbadet. Ekhagen drivs av Djurgårdsförvaltningen medan ansvaret för drift av Sköndalsbadet åligger idrottsförvaltningen.

Ett officiellt strandbad måste uppfylla vissa grundläggande krav. Badvattnet ska vara tjänligt från hygienisk synpunkt, vilket bedöms med vattenprover som tas under sommaren. Ett visst antal toaletter beroende av antalet besökande ska finnas,

livräddningsutrustning ska finnas tillgänglig och informationsskyltar ska finnas på stranden. Avfallshanteringen ska vara säkrad så att ingen olägenhet uppkommer.

De 18 av 29 officiella strandbad som har i genomsnitt över 200 badgäster per dag klassas som EU-strandbad. Övriga 11 benämns som kommunala strandbad.

Bedömningen av vattnets tjänlighet för bad från hygienisk synpunkt görs av miljöförvaltningen och baseras på bakteriologiska undersökningar av vattenprov. Förekomsten av tarmbakterierna E.coli och intestinala enterokocker som indikerar fekalförorening utgör den huvudsakliga grunden för denna bedömning. Badvattenprover från alla strandbadplatser analyseras i enlighet med EG-direktiven om kvaliteten på badvatten (2006/7/EG) och Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2008:8). Analysresultaten på strandbadvatten räknas som miljökvalitetsnormer och måste uppfylla visa kriterier för att inte utgöra risk för människors hälsa eller påverkan på miljön.

Från och med den 1 juli 2011 har Havs- och vattenmyndigheten (HaV) startat sin verksamhet och har ett samlat ansvar för havs- och vattenmiljöfrågorna.

Ansvarsfördelningen mellan myndigheterna är inte helt klar utan kan förändras under en tid framöver. Den nya myndigheten tar över stora delar av Naturvårdsverkets arbete med hav och vatten, bland annat strandbadfrågor.

Resultat under badsäsongen 2011

Miljöförvaltningen har under badsäsongen maj-augusti 2011 tagit prover för bedömning av vattnets tjänlighet för bad från hygienisk synpunkt vid stadens samtliga officiella strandbad. Tabellen på sidan 7 visar sammanställda provresultat för respektive strandbad.

Resultaten av badvattenundersökningarna redovisas kontinuerligt på Smittskyddsinstitutets hemsida. På Stockholms stads hemsida, där allmänheten kan hämta information om badvattenkvalitet, algblooming eller händelser som berör strandbadplatser, finns en direktlänk till denna sida.

Av 279 prover som har tagits under sommaren har 14 prover visat otjänligt resultat mot 5 otjänliga prover under fjolårets badsäsong. Detta utgör 5 procent av alla tagna prover. 59 prover har visat resultat tjänligt med anmärkning och uppgår till 21 procent av alla tagna prover. Provtagningsresultaten för 2011 års strandbadssäsong visar en viss försämring i jämförelse med föregående år. En del strandbad har haft avvikande provresultat under hela badsäsongen medan andra som exempelvis Flatenbadet allmänna bad råkade ut för tillfälliga avvikelser på grund av kraftig nederbörd.

Även om en del av strandbaden har haft avvikande prover under ett antal provtagningstillfällen så har förvaltningen inte behövt stänga något av baden. Vid omprov visade sig att provtagningsresultaten har blivit bättre och de otjänliga proverna bedömdes som en tillfällig förorening.

De dåliga provresultaten inte alltid kunde relateras till väderförhållandena vid tillfällen då proverna är tagna. En del av de avvikande provresultaten uppkom under perioden när det inte regnade så mycket.

Efter avslutad badsäsong för sommaren 2011 hämtades resultat från Smittskyddsinstitutet för bedömning enligt EG-direktiv om kvaliteten på badvatten (2066/7/EG). Resultaten är baserad som längst på fyraårs provtagningsperiod. Enligt direktivet delas badvattenkvaliteten in i fyra olika bedömningar: *utmärkt*, *bra*, *tillfredställande* och *dålig*. Dessa bedömningar är direkt kopplade till badvattenprofiler dvs. beroende på hur badvattenkvaliteten är så ska badvattenprofilen uppdateras med tätare frekvens. Vid t.ex. *bra* badvattenkvalitet ska badvattenprofilen uppdateras minst var fjärde år.

Vid sammanträde den 7 december 2010 (§ 19) beslutade miljö- och hälsoskyddsnämnden i enlighet med miljöförvaltningens förslag att hemställa att Kommunfullmäktige godkänner förslag till ändring av Allmänna lokala ordningsföreskrifter för Stockholms kommun. Bakgrunden till detta var nytillkomna strandbad och den föreslagna ändringen berörde bestämmelser avseende uppräknade av allmänna platser samt hundförbud på officiella strandbad. Kommunfullmäktige beslutade fastställa ändringarna vid sammanträde den 23 maj 2011 (§ 25). Ändringarna gäller från den dag de kungjorts i Stockholms läns författningssamling.

Bakteriehalter

Generellt är badvattnet vid Stockholms officiella strandbad av god kvalitet från hygienisk synpunkt. En del avvikelser i kvaliteten på badvatten förekommer från år till år beroende på väderleken under badsäsongen och badets belägenhet.

Årets badsäsong har kännetecknats av högsommarvärme under juli månad samt svalare och mera regnig väderlek under juni och augusti månad. Nederbörd som kom under andra delen av sommaren hade sannolikt negativ effekt på badvattenkvaliteten. Vid mycket kraftigt regn kan en bräddning av blandat dag- och avloppsvatten ske och vid ett antal strandbad finns bräddavlopp i närheten av stranden.

En annan faktor som kan påverka badvattenkvaliteten är det stora antal sjöfåglar som uppehåller sig på stadens badstränder under sommaren. Dessa fåglar förorenar bryggor

och gräsmattor och vid nederbörd förorenas också vattnet. Det förekommer också att fritidsbåtar som ligger vid bryggorna i närheten av strandbad eller passerar strandbadet ibland tömmer sina septitank där. Förvaltningen har under sommaren vid flera tillfällen fått information från allmänheten att detta har skett. Uppföljning med extra provtagning visade dock inte förhöjda halter av bakterier, vilket likväll inte utesluter att ett utsläpp kan ha inträffat.

Av alla 29 strandbad som redovisas på Smittskyddsinstitutets webbsida som inkluderar både strandbad med EU-status och kommunala strandbad, var det bara 6 stycken som visade *bra* badvattenkvalitet. Dessa är: Sköndalsbadet, Ekhagen, Smedsudden östra provtagningspunkt, Maltesholm östra provtagningspunkt, Kaanan östra provtagningspunkt och Sättra strandbad. Alla andra stränder visade *utmärkt* badvattenkvalitet.

Sättrabadet har under årets badsäsong visat en viss förbättring av vattenkvaliteten med färre antal dåliga provsvar jämfört med tidigare år. Förvaltningens insatser under 2010 i form av tillsyn till fastigheter och verksamheter som ligger i närheten av badplatsen, gav inga indikationer på att dessa skulle vara orsaken till tidvis dålig badvattenkvalitet på Sättrabadet, men översynen av dessa anläggningar och en viss modernisering av larmfunktioner kan ha bidragit till förbättringen.

Orsaken till den tidvis dåliga badvattenkvaliteten och avvikande provsvar kunde i vissa fall hänföras till haverier hos avloppslösningar som finns på baden, som t.ex. Ängbybadet. Enligt redovisning från Bromma stadsdelsförvaltning var det en av pumparna som pumpar avloppsvatten upp till VA-nätet som havererade. Tack vare varningssystemet som är installerat på anläggningen åtgärdades det ganska snabbt, men en del av föroreningen har troligtvis påverkat badvattnet negativt.

Långholmens strandbad och Smedsudden redovisade många avvikande prover under årets badsäsong. Bägge strandbaden ligger i Riddarfjärden och näst intill mitt emot varandra. Förvaltningen kan till en viss del hänföra de dåliga resultaten till en stor badbelastning och dålig vattenomsättning som på t.ex. Smedsudden. Andra orsaker är svårbedömda men en del avloppslösningar som finns på och i närheten av baden borde undersökas och säkras om de kommer att visa brister. Det finns en del byggnader på och i närheten av stränderna. En del av dessa ägs och förvaltas av fastighetskontor, medan andra ägs av privata intressenter eller bostadsbolag. Avloppen och utloppen är inte alltid kartlagda och dokumenterade. På Långholmen finns t.ex. inte någon brädd eller nödutlopp som Stockholm Vatten AB ansvarar för.

Man kan konstatera att en del stora satsningar på vägarbeten och bostadsbyggandet pågår inom kommunen. En del av dessa projekt som t.ex. Citybanan ligger i närheten av innerstadsbaden. Det kan inte uteslutas att sprängningar t.ex. under Södermalm orsakar skador på befintliga avloppsledningar som läcker i små mängder och förorenar vattnet i Mälaren.

En stor grupp av besökande på strandbaden har varit familjer med små barn. Det kan förekomma att föräldrarna inte alltid tittar om barnet kanske har utträttat sina behov i blöjan innan man går in i vattnet med barnet.

Prover som visar avvikande resultat från gränsvärdena följs alltid åt med omprov. Detta föranleder ökade kostnader för stadsdelarna och andra driftansvariga för strandbaden.

Nya strandbad

Utöver de 29 officiella strandbadplatserna tog förvaltningen badvattenprover vid ytterligare två stränder för att utvärdera och eventuellt rekommendera etablering som officiella strandbad. Dessa är Hässelby strandbad och Bellevueparken.

Hässelby strandbad visade även under årets badsäsong varierande provresultat och enligt förvaltningen bör badstranden och dess omgivning undersökas och kartläggas för eventuella föroreningskällor. Marken där badet är belägen ägs av Fortum och skötseln och driften av stranden ombesörjs också av Fortum. Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning som hade för avsikt att ta över ansvaret för detta strandbad och bekostade provtagning under perioden då nya strandbad skulle etableras har beslutat att inte driva frågan vidare från och med sommaren 2011. Innan sommaren var förvaltningen i kontakt med Fortum och framställde deras ansvar som markägare och driftansvarig för ett strandbad. Sommarens provtagning visade mycket varierande resultat och tyder på att en kartläggning av potentiella föroreningskällor i form av t.ex. en badvattenprofil behövs. Förvaltningen kommer att föra dialog med Fortum i egenskap av strand- och markägare och uppmana till att sådan utredning ska göras.

Enligt förvaltningens bedömning är en etablering av Bellevueparken som officiellt strandbad tveksam. Trots att proverna under 2011 visade på bra resultat så är den samlade bedömningen jämfört med tidigare år, som gör att det inte går att säga att det är en klar förbättring. Skälet till detta är förmodligen dålig vattenomsättning pga. att stranden ligger i slutet av Brunnsviken. Även den närliggande båtklubben kan ha en viss påverkan på badvattenkvaliteten.

STRANDBAD	Antalet prov-platser	Antalet prov	Tjänliga %	Tjänliga med Anmärkning %	Otjänliga %	Algblomning
Mälarbaden						
Fredhällsbadet	1	8	6 75%	2 25%		
Ormberget	1	6	6 100%			
Hägerstenshamnen	1	6	6 100%			
Hässelby allmänna	1	6	6 100%			
Johannesdalsbadet	1	8	6 75%	2 25%		
Kanaanbadet	2	15	11 73%	4 27%		
Lilla Essingen	1	6	6 100%			
Långholmens klippbad	1	6	6 100%			
Långholmens strandbad	1	10	5 50%	5 50%		
Lövstabadet	1	7	7 100%			
Maltesholmsbadet	2	17	9 53%	7 41%	1 6%	
Minnebergsbadet	1	6	6 100%			
Mälarhöjdsbadet	2	12	12 100%			Nej
Smedsuddsbadet	2	20	10 50%	7 35%	3 15%	
Solviksbadet	1	6	6 100%			
Stora Essingen	1	6	6 100%			
Sätra strandbad	2	14	11 79%	2 14%	1 7%	
Årstaviken (Tanto)	1	7	6 86%	1 14%		
Ängbybadet	2	17	10 59%	4 23%	3 18%	Nej
Sjöar och vikar						
Brunnsviksbadet	1	9	6 67%	3 33%		Nej
Ekhagen	1	10	5 50%	5 50%		
Farsta strandbad	1	8	5 63%	3 37%		Nej
Flatenbadet allmänna	1	7	6 86%		1 14%	
Flatenbadet barn	1	6	6 100%			
Hökarängsbadet	1	8	5 63%	3 37%		Nej
Långsjöbadet	1	8	6 75%	1 12,5%	1 12,5%	Nej
Skrubba	1	6	6 100%			
Sköndal	1	9	6 67%	2 22%	1 11%	
Trekanten	1	8	5 63%	2 25%	1 12%	Nej
Potentiella bad						
Hässelby strandbad	1	10	3 30%	5 50%	2 20%	
Bellevueparken	1	7	6 86%	1 14%		
Summa:	36	279	206	59	14	
Utgör del av total		100 %	74 %	21 %	5 %	

Tillsyn och uppdrag

Miljöförvaltningen är tillsynsmyndighet för alla stadens strandbad. Tillsynen utövas genom att förvaltningen i samband med badvattenprovtagningen inspekterar badplatsen vid varje provtagningstillfälle, och genom att bedöma resultaten av badvattenproverna. Vid brister eller kontinuerligt dåliga badvattenprover kontaktas verksamhetsutövaren som i de flesta fall är stadsdelsförvaltningarna med krav på åtgärder eller utredningar. Denna tillsyn finansierar förvaltningen genom årliga tillsynsavgifter.

Utöver myndighetsrollen har förvaltningen också ett uppdrag att stå för mediakontakter och kontakter med allmänheten. Rapportering av tagna strandbadprover och uppdatering av Smittskyddsinstitutets sida med resultaten ingår också i uppdraget. Ett privat företag har även tagit fram en ”app” för smartphones baserad på Smittskyddsinstitutets webbplats ”Badplatsen”.

Under sommaren 2011 har förvaltningen varit i kontakt med en del tidningar på lokal nivå som t.ex. Mitt i- tidningar som skriver och rapporterar om lokala händelser. Rikstidningar har också varit i kontakt med förvaltningen och skrivit artiklar om Stockholms strandbad.

I radioprogrammet *Stockholm i dag* som direktsändes i P4 i juli medverkade förvaltningens strandbadhandläggare som intervjuades om strandbaden i Stockholm.

Det råder viss förvirring när det gäller skyltning av de officiella strandbadplatserna i Stockholm. Förvaltningen väntade med att samordna skyltningen i väntan på ett eventuellt samordningsbeslut från EU. Under våren fick förvaltningen information från Smittskyddsinstitutet om att Europaparlamentet kom överens om skyltar som informerar om vilken badvattenkvalitet som badvatten bedöms till. Förvaltningen kommer innan badsäsongen 2012 att ta fram förslag till utformning av skyltar som ska vara gemensamma för alla officiella strandbad. Skyltarna kommer att innehålla upplysning om var allmänheten kan hämta mer information om badplatsen och att det råder t.ex. förbud att ha med sig hunden på stranden.

Algblomning

Sedan 1994 kontrolleras i en del sjöar även förekomsten av potentiellt toxiska cyanobakterier, så kallad algblomning. Miljöförvaltningen tar planktonprover och gör fältobservationer. Under sommaren 2011 utfördes algprovtagning vid Brunnsviksbadet, Hökarängsbadet, Långsjöbadet, Farstastrandsbadet och sjön Trekanten. Eftersom Mälarens strandbad under 2010 visade tecken på algblomning bestämde förvaltningen att i slutet av sommaren ta stickprov strandbaden Ängbybadet och Mälarhöjdsbadet.

Urvalsprincipen för provtagningsplatser är redan övergödda sjöar och vikar, eller sjöar och vikar med dålig vattenomsättning och risk för övergödning. Vid bedömningen av halterna följer förvaltningen WHO:s riktlinjer.

Inga farligt höga halter av cyanobakterier uppmättes vid de besökta badplatserna år 2011.

Förvaltningens synpunkter

Det är svårt att med säkerhet peka ut föroreningskällorna på de strandbad som visade avvikande provsvar. På och invid de flesta av stränderna finns olika avloppslösningar som är installerade för ett antal år sedan. Ansvarsförhållandena för fastigheter och anläggningar av den här typen där Stockholms stad står som fastighetsägare är överlag mycket otydliga. Det saknas ett gemensamt register i staden över förvaltning av tekniska anläggningar. Det verkar förekomma att viktig teknisk information om funktion och skötsel av en anläggning inte överförs när en verksamhet som nyttjar dessa anläggningar övergår från en förvaltning till nästa vid t.ex. omorganisationer inom staden. Efter avslutad badsäsong har förvaltningen tagit kontakt med fastighetskontoret och Stockholm Vatten AB med synpunkten att man bör kontrollera befintliga avloppslösningar som ligger på eller i närheten av berörda strandbad. Förvaltningen tycker att ett förbättrat samarbete i form av dialog och utbyte av erfarenheter bör etableras med berörda förvaltningar och bolag. Syftet med samarbetet skulle vara att eventuellt utesluta avloppsanläggningarna vid stränderna som en möjlig föroreningskälla.

Slut